

EEN VOORBEELD VOOR JONGEREN IN DE WIJK

De betekenis van de Krajicek Scholarship

Jeroen Vermeulen & Paul Verweel

Richard Krajicek Foundation

Historisch Overzicht

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1. Richard wint Wimbledon 2. Tennisclinic Breekpunt	3. 7 juli: oprichting RKF	4. Eerste playground Hondiusstraat Den Haag	5. Tweede playground Spaarwaterstraat Den Haag	6. Derde playground Aldegondplein Den Haag	7. Vierde playground Koningsveldeplein Rotterdam 8. Vijfde playground Vermeerpark Den Haag	9. Veiling eerste vaatje haring	10. Eerste Gala Grand Hotel Huis ter Duin Noordwijk 11. Samenwerking met ABN AMRO	12. Eerste landelijke sport- en spelleidersbijeenkomst 13. Eerste uitreiking RKF award 14. Samenwerking met VriendenLoterij

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
15. Start stage Mondriaan-mo- del Den Haag 16. Toekenning CBF keurmerk	17. Start scholarships	18. Tienjarig jubileum 19. Start Krajicek Leerstoel 20. Landelijke playground Streetfinals Ahoy	21. Samenwerking met Danone	22. Vijftigste playground Ketelveld Den Haag 23. Start Danone Nations Cup	24. Uitreiking onderzoeks- bevindingen USBO: 'De Richard Krajicek Foun- dation maakt het verschil in de buurt'	25. Eerste buitenlandse playground: West Ham Park Londen	26. Veertigste Krajicek Sportclub 27. Opening playground Gladiolenstraat Suriname 28. Lancering ontwerpwedstrijd 'Duurzame Playground' 29. Vijftienjarig jubileum Richard Krajicek Foundation 30. Uitreiking vijfhonderdste scholarship 31. Honderdste playground Donkersingel Schiebroek	

EEN VOORBEELD VOOR JONGEREN IN DE WIJK

De betekenis van de Krajicek Scholarship

Jeroen Vermeulen & Paul Verweel

Departement Bestuurs- en Organisationswetenschappen
Universiteit Utrecht

Oktober 2012

Universiteit Utrecht

INHOUD

Voorwoord	4
Inleiding	6
Wat is een krajicek playground?	8
1. Het scholarship programma	14
2. De scholarshippers aan het woord	30
3. Discussie en conclusies	68
Literatuurverwijzingen	80

VOORWOORD

In 2007 heeft de Richard Krajicek Foundation (RKF) een Leerstoel aan de Universiteit van Utrecht in het leven geroepen. De Krajicek Leerstoel is de afgelopen vijf jaar met veel enthousiasme bekleed door professor Paul Verweel. De afgelopen jaren is de aandacht voor sport in de buurt enorm toegenomen. Sinds kort hebben wij het gevoel dat waar de foundation voor staat, 'sport in de eigen buurt', echt serieus wordt genomen. Dat is onder meer te danken aan de inspanningen van de Leerstoel en van haar bekleeder. Daar ben ik Paul zeer erkentelijk voor.

In de eerste publicatie van de Leerstoel werd benadrukt dat de RKF het verschil maakt in de wijk. Goede sportbegeleiding zorgt voor een wereld van verschil in het leven van kinderen in de aandachtswijken. De RKF stimuleert, ondersteunt en jaagt aan. Samen met de gemeenten zorgen wij dat zo goed mogelijk gebruikt wordt gemaakt van de sportvoorzieningen in de aandachtswijken. Sport is het middel om een buurt te verbinden en sociaal veilig te maken. Wij hebben de mogelijkheid om die bevlogen en betrokken sportleiders het verschil te laten maken op de Krajicek Playgrounds, de Cruyff Courts en andere sportpleinen.

De Krajicek Foundation heeft een uitstekende manier gevonden bevlogen en betrokken sportbegeleiders te vinden. De RKF reikt met ondersteuning van het bedrijfsleven studiebeurzen uit aan jongeren in ruil voor hun vrijwillige inzet op de playground waar zij zelf zijn opgegroeid: de scholarships. Een gouden formule! In 2006 reikten wij 8 scholarships uit, zes jaar later al de 500e. En ik voorzie een sterke groei de komende jaren. Zoals Paul Verweel en Jeroen Vermeulen in deze publicatie laten zien is de betekenis van de Krajicek scholarships bijzonder. Deze jongens en meisjes zijn de echte rolmodellen voor de jeugd. Zij creëren die sociaal veilige plekken waar wij naarstig naar streven. Dit zijn de juiste mensen op de juiste plek.

Ik dank Paul en alle betrokkenen bij de Krajicek Leerstoel aan de Universiteit Utrecht bijzonder voor de afgelopen jaren. De Leerstoel heeft ons zeer verrijkt en de resultaten van het onderzoek van de Leerstoel zullen ons ook de komende jaren ondersteunen in ons werk.

Richard Krajicek

INLEIDING

Het voorliggend boekje gaat over het programma 'scholarship' van de Richard Krajicek Foundation. Met dit programma geeft de RKF sportliefhebbers en betrokken jongeren uit de buurten van de playgrounds de kans om zich, met ondersteuning van een studiebeurs, te ontwikkelen tot sportleider. Het grootste deel van dit rapport gaat over de scholarshippers zelf, geheel in lijn met de filosofie van de RKF. Zij komen vooral aan het woord. Ze spreken zich uit over hun drijfveren om andere jongeren te helpen en te begeleiden tijdens en rondom de sportactiviteiten op de playgrounds. Ze praten, de meesten met bescheidenheid, over wat het betekent om een voorbeeld te zijn voor andere kinderen en jongeren uit de buurt waar ze zijn opgegroeid en meestal nog wonen. En ze vertellen over de manier waarop zij zich ontwikkeld hebben en in welke richting ze zich verder willen ontplooiën. Hun verhalen en ervaringen zijn de voorname toetssteen waaraan het scholarship programma van de RKF beoordeeld moet worden. De scholarshippers zijn enthousiast. De scholarship en de ondersteuning vanuit de RKF helpt volgens henzelf om hun wensen en ambities in het leven mede vorm te geven. Ze nemen hun studie serieus op en werken aan een toekomst die zij zelf voor ogen zien. Maar we proberen in dit rapport daarnaast aan de hand van meer externe criteria de waarde van het scholarship programma te evalueren. Om die reden zullen we in het eerste hoofdstuk het programma plaatsen in een bredere context van wetenschappelijke inzichten over de maatschappelijke betekenis van sport.

Het onderzoek, waarop dit rapport is gebaseerd, is uitgevoerd vanuit het departement Bestuurs- en Organisationswetenschappen van de Universiteit binnen het kader van de Krajicek Leerstoel die door de RKF is ingesteld. Het betreft een kwalitatief onderzoek dat in de periode tussen januari 2011 en augustus 2012 is uitgevoerd. In die periode is met scholarshippers uit diverse steden uitgebreid gesproken, zowel tijdens informele gesprekken als tijdens formele interviews. Ze zijn bezocht tijdens sportactiviteiten op de playgrounds en in de buurten waar ze werkzaam zijn en waar ze wonen. Zowel de informele contactmomenten als de formele interviews zijn op schrift gesteld en vormen de basis voor deze rapportage.

Het rapport begint met een hoofdstuk waarin het scholarship programma van de Richard Krajicek Foundation wordt neergezet en wordt belicht tegen de achtergrond van wetenschappelijke studies naar sportprojecten en –programma's met sociale doelstellingen. Hoofdstuk twee is een presentatie en een bespreking van de bevindingen uit het onderzoek naar de ervaringen van de scholarshippers. In het laatste hoofdstuk worden de conclusies van het onderzoek geformuleerd. De conclusies worden bediscussieerd met gebruikmaking van de theoretische achtergrond uit het eerste hoofdstuk.

WAT IS EEN KRAJICEK PLAYGROUND?

UIT DE TOOLKIT: 'HOE ONTWIKKEL JE EEN SUCCESVOLLE PLAYGROUND?'

Een RKF playground is een sportplein in die wijken in Nederland waar de mogelijkheden tot sporten beperkt zijn. Op deze pleinen is ruimte voor kinderen en jongeren om te sporten en te spelen. Het zijn playgrounds waar naast een goede fysieke inrichting nadrukkelijk aandacht is voor het ontwikkelen van een sociale infrastructuur.

Een goede sociale infrastructuur zorgt voor sociaal-veilige plekken voor kinderen en jongeren in de aandachtswijken. Als een playground sociaal niet veilig is, geldt het recht van de sterksten. Dit betekent dat kinderen niet graag naar de playground zullen komen en dat ouders dit ook niet zullen stimuleren.

De sociale veiligheid van een playground was oorspronkelijk een voorwaarde voor de RKF, zodat veel kinderen kunnen sporten en spelen. In de loop der tijd is het inzicht gekomen dat sociaal-veilige plekken niet alleen een middel zijn om bewegen te stimuleren, maar een doel op zichzelf. Het is goed voor de jeugd als ze op sociaal-veilige plekken opgroeit. Het gaat op succesvolle playgrounds om een gevoel van vertrouwdheid. Vertrouwdheid heeft te maken met weten hoe het er op een bepaalde plek aan toe gaat. Daar zijn vriendjes en bekenden en ken je de geschreven en ongeschreven regels.

Het stimuleren van sporten, buitenspelen en een goede sociale infrastructuur op de RKF playgrounds wordt op verschillende manieren bereikt:

Fysieke inrichting van de playgrounds

1. De ontwikkeling van de playground gebeurt op initiatief van anderen, niet vanuit de RKF zelf. Het initiatief tot ontwikkeling ziet de RKF liefst door

bewoners gebeuren (meer betrokkenheid van de buurt), maar gebeurt ook op initiatief van gemeenten, welzijnsorganisaties, scholen e.d.

2. In de buurt is een bepaalde mate van sociale achterstand.
3. Er is geen standaard inrichting voor RKF playgrounds, elke playground is anders en sluit zoveel mogelijk aan bij de wensen en behoeften van bewoners (jong en oud).
4. RKF playgrounds zijn multifunctioneel: geschikt om meerdere sporten tegelijkertijd naast elkaar te beoefenen. De playground beschikt dus liefst over meerdere velden naast elkaar.
5. Zoveel mogelijk combinatie sport en spel, omdat je bij speelmogelijkheden voor kleine kinderen ook ouders naar de playground trekt en dit bevordert de sociale veiligheid op de playground.
6. RKF playgrounds zijn aantrekkelijk voor het oog en liefst ingericht met groen.
7. Renovatie van RKF playgrounds die de houdbaarheidsdatum van de playground overschrijden. Dit kan zijn door slijtage of veroudering van de playground of door verandering van de wensen en behoeften van de gebruikers.

Sportleiders

Op een RKF playground wordt in het buitenspeelseizoen (april t/m oktober) minimaal 9 uur per week sportbegeleiding gegeven door een sportleider. In de winterperiode is dit 3 uur per week. De begeleiding zorgt ervoor dat kinderen en jongeren uit de buurt op de playground kunnen sporten. Zonder deze begeleiding geldt vaak het recht van de sterksten en komen minder kinderen aan bod. De invloed van een goede sportleider reikt verder dan de uren van zijn of haar aanwezigheid. Door de betrokkenheid bij de jeugd hoort de sportleider

ook wat er gebeurt als hij of zij niet op de playground aanwezig is, en kunnen kinderen en jongeren hier op, een ontspannen manier, worden aangesproken. De sportleider wordt gestimuleerd om buurtbewoners en andere professionals te betrekken bij de activiteiten op de playground. De sportleiders worden door de RKF twee keer per jaar uitgenodigd voor sportleidersbijeenkomsten om hun deskundigheid te bevorderen.

Buurtbetrokkenheid

De stabiele factor op een succesvolle playground is de verbondenheid die de gebruikers met deze plek hebben. De sociale veiligheid dient dus niet alleen door professionals als sportleiders of buurtwerkers te worden gecreëerd, maar juist door de gebruikers zelf, waar nodig ondersteund door de professional. De betrokkenheid van de buurt bij de playground is de sleutel van het succes van de playground. De RKF stimuleert de betrokkenheid van de buurt vanaf de ontwikkeling van de playground. Het liefst ziet de RKF dat het initiatief voor een playground door bewoners zelf wordt genomen. Het scholarshipprogramma van de RKF zorgt voor meer betrokkenheid van de buurt, omdat de scholashippers uit de buurten van de playgrounds komen. Ook weten de scholashippers andere bewoners bij de playground te betrekken.

Scholarshipprogramma

In dit programma ondersteunt de RKF bewoners (meestal jongeren) die zich inzetten voor een RKF playground. In ruil voor 100 uur vrijwilligerswerk op een playground in hun eigen buurt, betaalt de RKF (een deel van) hun studiekosten. De scholashippers blijken cruciaal te zijn in het creëren van succesvolle play-

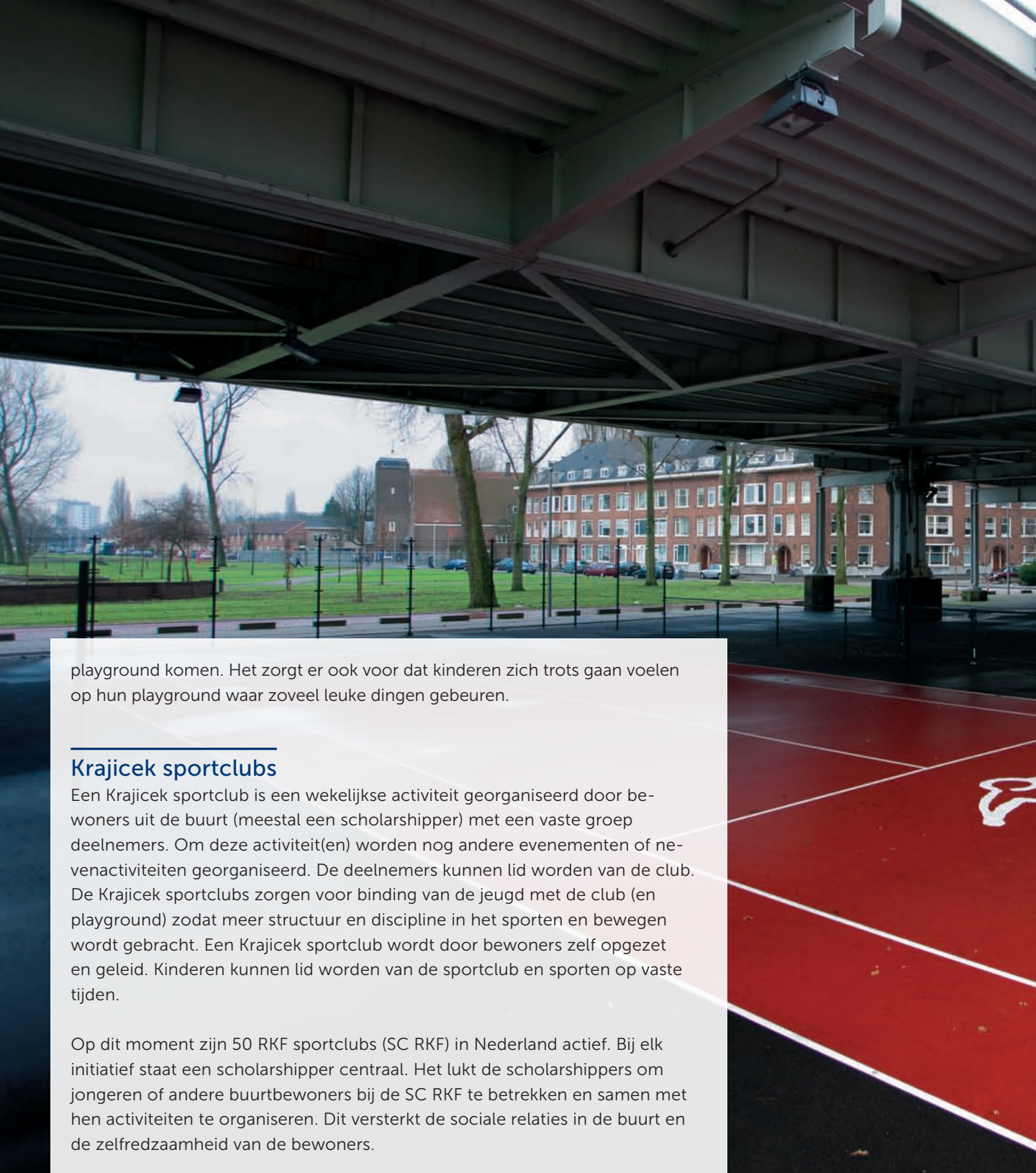
grounds. De scholashippers zijn voor de RKF de sportleiders van nu en van de toekomst. Zij komen uit de buurt zelf, wat voor de begeleiding veel voordelen oplevert. Scholashippers spreken de taal van de straat, zijn een voorbeeld voor kinderen en jongeren, en komen hen vaak tegen. Juist ook buiten de activiteiten op de playground om. Dit zorgt voor extra binding met de doelgroep.

Als een playground sociaal veilig is:

- zie je veel kinderen sporten en spelen
- gaan ze normaal met elkaar om
- zie je veel meisjes meedoen
- zullen ouders zich betrokken voelen
- is de sfeer op de playground prettig
- kunnen kinderen lekker hun gang gaan
- is het er netjes en schoon

Activiteiten en grotere evenementen

Op de RKF playgrounds worden door sportleiders en scholashippers sportactiviteiten georganiseerd. Dit stimuleert kinderen om te sporten en te bewegen. Ook vinden regelmatig grotere evenementen plaats zoals de Danone Nations Cup waarbij verschillende playgrounds tegen elkaar strijden om uit te mogen komen voor het wereldkampioenschap voetbal voor de jeugd van 10-12 jaar, ABN AMRO Young Talent Trophy (tennistoernooi) of de Streetball Masters (basketbaltoernooi). De grote evenementen worden georganiseerd om de playground populair te maken en te houden, zodat meer kinderen graag naar de

playground komen. Het zorgt er ook voor dat kinderen zich trots gaan voelen op hun playground waar zoveel leuke dingen gebeuren.

Krajicek sportclubs

Een Krajicek sportclub is een wekelijkse activiteit georganiseerd door bewoners uit de buurt (meestal een scholarshipper) met een vaste groep deelnemers. Om deze activiteit(en) worden nog andere evenementen of nevenactiviteiten georganiseerd. De deelnemers kunnen lid worden van de club. De Krajicek sportclubs zorgen voor binding van de jeugd met de club (en playground) zodat meer structuur en discipline in het sporten en bewegen wordt gebracht. Een Krajicek sportclub wordt door bewoners zelf opgezet en geleid. Kinderen kunnen lid worden van de sportclub en sporten op vaste tijden.

Op dit moment zijn 50 RKF sportclubs (SC RKF) in Nederland actief. Bij elk initiatief staat een scholarshipper centraal. Het lukt de scholarshippers om jongeren of andere buurtbewoners bij de SC RKF te betrekken en samen met hen activiteiten te organiseren. Dit versterkt de sociale relaties in de buurt en de zelfredzaamheid van de bewoners.

HET KRAJICEK MODEL

Criteria RKF	Fysieke inrichting	Wat biedt RKF?
In buurten met sociale achterstand	Geen standaard format, bewoners bepalen	Kennis en advies mbt hardware, maar vooral de software van playgrounds
	Minimale afmeting playground: 20m x 40m	Jaarlijkse bijdrage van maximaal 1000 euro voor sportmateriaal
	Bij voorkeur meerdere sporten naast elkaar, in ieder geval voetbal, tennis en basketbal	Scholarshipprogramma betaalt (gedeelte) studie van bewoners in ruil voor 100 uur inzet
9 uur begeleiding in zomer/3 uur in winter regelen	Inrichting geschikt voor meerdere doelgroepen	2 keer per jaar sportleidersbijeenkomst
Verzorgen van activiteiten zoveel mogelijk door bewoners: o.a. door scholarshippers en oprichten Krajicek sportclubs		Ondersteuning van Krajicek sportclubs
		Activiteiten en evenementen
Sportleiders doen mee aan metingen en onderzoek over het gebruik op de playground		Training/opleiding o.a. keuzevak sportleider

HET SCHOLARSHIP PROGRAMMA

HET SCHOLARSHIP PROGRAMMA

1

In 2006 is de Richard Krajicek Foundation begonnen met het programma Krajicek Scholarship. Hiermee ondersteunt de RKF vooral jongeren die zich inzetten voor de playground in hun eigen buurt. In ruil voor het vrijwilligerswerk op de playground gedurende 100 uur per jaar ontvangen zij van de RKF een studiebeurs van maximaal € 1000 per schooljaar. Het programma richt zich daarmee op de maatschappelijke ontwikkeling van jongeren, maar ook op het van een duurzame verbinding tussen de playground en de omliggende buurt. De RKF zelf hierover:

“De RKF creëert met de scholarshippers continuïteit, loyaliteit en eigenaarschap op de playgrounds. Professionals komen en gaan. Bewoners blijven. Het betrekken van bewoners zorgt voor continuïteit op de playground. De playground wordt van de bewoners. De actieve betrokkenheid van de bewoners zorgt voor eigenaarschap. Het versterkt de sociale relaties in de buurt en de zelfredzaamheid van de bewoners. Het lukt scholarshippers andere buurtbewoners te activeren. Deze opdracht krijgen scholarshippers expliciet mee van de Richard Krajicek Foundation. In ruil daarvoor vinden de scholarshippers in de RKF een financiële sponsor en een mentor bij hun studie” (RKF Factsheet nummer 3, 2011).

Hotel Huis ter Duin in Noordwijk vormt het gebruikelijke decor voor de landelijke bijeenkomsten van de Richard Krajicek Foundation. Ook op deze doordeweekse dag in oktober verzamelen zich rond tien uur in de ochtend sportleiders, coaches en scholarshippers uit alle delen van het land op de eerste verdieping van het reusachtige en chique hotel. Daar worden ze verwelkomd door Eric van Veen, Jamila

Laoukili, Chris Kaper en Wim de Jong van de RKF en met thee, koffie en koekjes. Ze zijn er in grote getalen, rond de 150 gasten. Ze ontmoeten elkaar, staan in kleine groepjes aan tafeltjes. Sommigen, die er voor de eerste keer zijn, kijken wat onwennig om zich heen, onder de indruk van de omgeving. Velen hebben zich gekleed zoals ze altijd en het liefst gekleed zijn: in trainingspak. Alsof ze zo van de playground naar binnen

De studie, die de jongeren doen en waarvoor ze financieel worden ondersteund, was aanvankelijk uitsluitend sportgericht, zoals een studie 'Sport en Bewegen' aan een ROC. Dat idee is inmiddels losgelaten. Ook jongeren, die een andere studie doen waarmee ze relevant kunnen worden voor de playgrounds, kunnen in aanmerking komen voor een scholarship. Van belang om te noemen is dat de RKF investeert in de opleiding van scholarshipers tot sportleiders. Daarvoor is er een eigen opleiding opgezet, in samenwerking met onder meer het ROC Mondriaan in Den Haag. Daarnaast bestaan er samenwerkingsverbanden met gemeenten, welzijnsorganisaties en scholen, zoals met de welzijnsorganisatie Cumulus en het ROC Midden-Nederland in Utrecht. Het gaat de RKF om het opleiden zelf, maar ook om het creëren van stages en werkplekken voor scholarshipers. Op deze manier wil de RKF het programma scholarship inbedden in lokale netwerken van organisaties. Zo staat te lezen op de website van de gemeente Den Haag: "Om ook in de toekomst goede activiteiten te kunnen aanbieden heeft de gemeente samen met de RKF en de afdeling Sport & Bewegen van het ROC Mondriaan het stagemodel opgezet. In het model krijgen studenten van het ROC de kans om stage te lopen op de playground om zo te ervaren wat het is om te werken op een playground. Tijdens of na afloop van de studie maken de studen-

ten kans op een baan als sportleider op een playground" (www.denhaag.nl).

Het aantal scholarships dat wordt uitgereikt en waarmee jongeren worden gesteund, neemt ieder jaar toe. Terwijl de RKF het programma in 2006 begon met 7 jongeren is dat gegroeid naar 77 in 2010 en, zoals genoemd 108 in 2011. De teller stond in augustus 2012 op 150.

Achtergrond

Om het scholarshipprogramma van de Richard Krajicek Foundation op waarde te kunnen schatten is het zinvol om het te plaatsen tegen de achtergrond van studies naar de rol van sport in sociale ontwikkeling en verandering. Er bestaat de breed gedragen overtuiging, in Nederland zowel als internationaal, dat sport een bijdrage kan leveren aan maatschappelijke ontwikkeling. Sport kan bijdragen aan gezondheid, maar ook aan de ontwikkeling van identiteit en zelfwaardering. Sport zou kunnen leiden tot het ontwikkelen van positief sociaal gedrag en 'life skills'. Daarnaast wordt aangenomen dat sport bijdraagt aan leefbaardere, veiliger en beter samenhangende gemeenschappen via de deelname aan en vrijwilligerswerk in sportactiviteiten in stadsbuurten en -wijken door

zijn gelopen. En klaar om straks de straat weer op te gaan, de ballen uit het hok te halen en een activiteit te doen. Maar de reden dat ze hier zijn is geen alledaagse. Vandaag is de jaarlijkse uitreiking van de scholarships. Op deze dag, in oktober 2011, ontvangen maar liefst 108 jongeren een scholarship. Als de bijeenkomst gaat beginnen, stromen de gasten de grote zaal van het hotel binnen. Er zijn ook begeleiders en coa-

ches van de scholarshippers aanwezig, die werken bij tal van lokale organisaties zoals welzijnsorganisaties, gemeentelijke sportdiensten en professionele sportaanbieders. Deze organisaties maken allen gebruik van de inmiddels meer dan 80 buurt- en wijkplaygrounds van de RKF. Ze tonen het steeds uitbreidende netwerk van de RKF in den lande; een netwerk dat, samen met buurtbewoners, de playgrounds maken tot een

diverse sociale groepen (zie bijvoorbeeld Vermeulen & Verweel, 2009 en Coakley, 2011 voor een overzicht). Er wordt doorgaans in de literatuur een onderscheid gemaakt tussen twee typen van projecten en programma's waar maatschappelijke opbrengsten door sport worden beoogd (Coalter, 2008). Enerzijds zijn dat 'sport plus' programma's die primair gericht zijn op sport, maar daarnaast sport inzetten voor sociale doeleinden. Anderzijds zijn er sociale projecten die sport als een van een reeks benaderingen hanteren om maatschappelijke doelen te verwezenlijken. Deze worden 'plus sport' projecten genoemd. In het laatste geval valt te denken aan sociale projecten die gericht zijn op specifieke doelgroepen van jongeren waarbij mede sport gebruikt wordt om de doelgroep te bereiken. De projecten en programma's van de RKF, waaronder het scholarshipprogramma, zijn voorbeelden van 'sport plus' projecten. De RKF is een organisatie die het mogelijk maken van sport op playgrounds in stadsbuurten en – wijken voorop stelt. Vanuit de sport beoogt de RKF om sociale doelstellingen te halen, zoals het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden voor jongeren in achterstandposities en het werken aan sociale cohesie op buurtniveau. Beleidsmakers hebben de maatschappelijke waarde van sport het laatste decennium erkend. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft door verschillende

beleidsnota's zoals *Tijd voor sport* (2005) en meer recent *Sport en bewegen in de buurt* (2011) de maatschappelijke waarde van sport nadrukkelijk benoemd. Zo staat te lezen in de laatstgenoemde nota: "Met de inzet van sport en beweging kan daarnaast een belangrijke bijdrage geleverd worden aan sociale en educatieve doeleinden zoals de ontwikkeling en weerbaarheid van kinderen, het leren over sportiviteit en respect, maatschappelijke participatie en het verbeteren van de leefbaarheid in de buurt" (Ministerie van VWS, 2011: 8). Deze doelen lopen parallel aan de achterliggende doelen van het scholarshipprogramma. Zoals we hebben gezien zijn de doelen van het scholarshipprogramma tweeledig, net als in deze nota: aan de ene kant is het gericht op de individuele ontwikkeling van jongeren en aan de andere kant is er het doel om de buurtbetrokkenheid bij de playgrounds te vergroten. Deze combinatie is in die zin bijzonder, omdat vaak sportprojecten ofwel gericht zijn op het bevorderen van gemeenschappen ofwel op individuele ontwikkeling. Hieronder gaan we daarom kort in op het verschil in maatschappelijke waarde van sport langs deze lijn.

Sport en sociale cohesie

Sportbeleid in Nederland heeft de laatste 10 jaar de maatschappelijke waarde van sport vooral benoemd op het niveau van ge-

belangrijke ontmoetingsplaats en een sportief centrum. De scholarshippers verdelen zich in kleine of wat grotere groepjes over de zitplaatsen in de zaal, gegroepeerd naar playground of naar stad. Voordat de uitreiking van de certificaten van scholarships plaats zal vinden, worden er eerst presentaties gehouden. De ochtend wordt verbaal begeleid door Wim de Jong, algemeen directeur van de RKF. Hij

spreekt met passie over de toewijding en motivatie van de scholarshoppers op de playgrounds. Ook volgen er een aantal 'testimonials' van jonge scholarshoppers; presentaties met powerpoint waarin zij getuigen van hun enthousiasme voor het werk op de playgrounds in de eigen buurt en over hun betrokkenheid bij het begeleiden van kinderen en andere jongeren op de playgrounds. Hun woorden en performance worden met

meenschappen. Dat wil zeggen dat sport is ingezet als middel om sociale insluiting van minderheidsgroepen of achterstandsgroepen te realiseren en om een bijdrage te leveren aan het versterken van sociale cohesie in stadsbuurten (Ministerie van VWS, 2005). Ook in wetenschappelijk onderzoek naar sport is de aandacht hiervoor groot. In Nederland is de aandacht daarbij vooral uitgegaan naar de betekenis van sporten in georganiseerd verband (in sportverenigingen) voor interetnisch contact en vertrouwen (Breedveld & van der Meulen, 2003; Verweel et al, 2005). Wat meer recent is dit thema ook bestudeerd in onderzoek naar sportprojecten in stedelijke pleinen, gericht op jongeren (Krouwel et al, 2006, Spaaij, 2009). Het concept 'sociaal kapitaal' speelt een centrale rol in beleid en onderzoek naar de invloed van sport op gemeenschappen. Sociaal kapitaal kan omschreven worden als de voordelen (in sociale, culturele en economische zin) die voortkomen uit sociale contacten en netwerken (Verweel et al, 2005). De gedachte is dat deelname aan sport mensen toegang geeft tot sociale netwerken en daardoor leidt tot maatschappelijke participatie. Van belang daarbij is of de sociale contacten die mensen opdoen in de sport hen ook toegang geven tot nieuwe sociale netwerken en tot de hulpbronnen van deze netwerken die hen verder helpen in het maatschappelijk leven. Daarbij valt te denken aan opleidingsmogelijkheden

of kansen op werk. Alleen dan kan sport leiden tot grotere sociale mobiliteit (zie Spaaij, 2011). De Amerikaanse socioloog Stanton-Salazar zegt dat het belangrijk is voor sociale ontwikkeling van jongeren uit achterstandsgroepen om sociale banden te creëren tussen jongeren en vertegenwoordigers van instituties die op sleutelposities zitten. Deze mensen, die Stanton-Salazar 'institutional agents' noemt (1997), kunnen jongeren steun en toegang geven tot hulpbronnen, die cruciaal zijn voor hun ontwikkeling. In de context van sport kunnen dat tal van mensen zijn: sportcoaches en vrijwilligers, docenten van opleidingen, programmacoördinatoren, jongerenwerkers, vertegenwoordigers van bedrijven etc. (zie ook daarover Spaaij, 2011: 108). Hun bereidheid tot steun en hun mogelijkheden om toegang tot netwerken en hulpbronnen te leveren kunnen de wereld van jongeren op significante manier doen veranderen (Stanton-Salazar, 1997). Met deze opvattingen van Stanton-Salazar over de manier waarop jongeren uit achterstandposities hun sociaal kapitaal kunnen verwerven wordt een brug geslagen van de bijdrage van sport aan gemeenschappen naar de bijdrage van sport aan individuele ontwikkeling.

Sport en individuele ontwikkeling

Aandacht voor de betekenis van sport op *individueel niveau* richt

aplaus, gelach en gejuich ontvangen. Eindelijk echter breekt het moment aan waar het deze ochtend om gaat: de uitreiking van de scholarships. Niemand minder dan Richard Krajicek zelf zal de bijbehorende certificaten persoonlijk aan iedere scholarshopper overhandigen. Richard komt binnen, op z'n gympen, in spijkerbroek en blauw colbert. Hij spreekt de zaal kort toe. Vervolgens roept Wim de Jong per

groep de scholarshippers naar voren, naar stad. Ieder krijgt een certificaat en een handdruk van Richard. Daarna gaat iedere groep met hem op de foto. Soms worden ook de sponsors van de scholarships naar voren gehaald, dikwijls lokale ondernemers. Ze feliciteren de jonge scholarshippers en gaan mee op de foto. Ook voor hen is het podium met Richard Krajicek een mooi moment. Het levert prach-

zich op de persoonlijke ontwikkeling van, vooral, kinderen en jongeren. Het Ministerie van VWS spreekt in haar beleidsnota over 'educatieve doeleinden zoals de ontwikkeling en weerbaarheid van kinderen, het leren over sportiviteit en respect' (2011: 8). In dat kader is er onderzoek gedaan naar de rol van sport in de identiteitsontwikkeling van kinderen en jongeren en naar de bijdrage van sport aan morele zowel als motorische ontwikkeling (Weiss, 2008). Sport wordt ingezet om problematisch gedrag van jongeren te reguleren, in georganiseerd (Rutte, 2007) en in ongeorganiseerd verband (Spaaij, 2009). Beleid, praktijk en onderzoek bevestigen de mogelijkheden om door sport problematische of sociaal kwetsbare jongeren te bereiken. Sport is een 'hook' (Hartmann & Kwauk, 2011: 289), een aanhaakpunt, om juist moeilijk bereikbare jongeren bijeen te krijgen. Sport is voor jeugd populair, toegankelijk en aantrekkelijk.

Het valt op dat sportbeleid, zowel op nationaal als lokaal niveau, niet of nauwelijks inhoudelijk ingaat op de betekenis die sport kan hebben voor de ontwikkeling van jongeren (voor een uitzondering zie Cevaal et al, 2010). Meestal zijn beleidsinitiatieven uitsluitend gericht op het vergroten van de sportparticipatie van jeugdigen. Daarbij richt men zich bovendien vooral op de georganiseerde

sport in sportverenigingen. Het beleidsprogramma 'Meedoen alle jeugd door sport' is hiervoor illustratief. Het succes van dit programma werd vooral afgemeten aan de toegenomen ledenaantallen bij de deelnemende sportverenigingen (Hoekman et al, 2011). De stap van sportdeelname naar vergroting van ontwikkelkansen wordt zelden expliciet gemaakt. De implicatie is dat sport blijkbaar als vanzelf goed is voor jongeren en dat sport per definitie sociale ontmoeting en socialisatie bewerkstelligt. Hieruit blijkt een grote verlegenheid met het vraagstuk van ontwikkeling (zie ook Coakley, 2011). Onderzoeken wijzen er op dat er geen eenvoudige relatie is te leggen tussen sportparticipatie en ontwikkeling (Catalano et al, 2004; Lyras et al, 2011). In de ontwikkeling van jongeren spelen vele factoren tegelijk een rol, waardoor het moeilijk is om een oorzaak-gevolg relatie te leggen tussen sportdeelname en positieve ontwikkeling. Coakley benoemt daarentegen wel een aantal factoren dat mede bepaalt of sportprojecten kunnen bijdragen aan jeugdontwikkeling. Daaronder noemt hij de (inter)acties van jongeren zelf, ouders en sportcoaches of sportleiders en de betekenis die zij geven aan ervaringen in de sport. Ook van belang is de manier waarop sport en de ervaringen van sport zijn geïntegreerd in het leven van mensen (lees verder ook Vermeulen & Verweel, 2012 over de bijdrage van RKF playgrounds aan ontwikkeling).

tige beelden op van jonge 'straatschoffies' poserend naast de middenstanders in pak. Hier komen werelden samen die anders los van elkaar bestaan en zelfs wel eens tegenover elkaar staan, maar die wel samen de ruimte van de stad en de stadswijk bepalen. Aan het eind van de ochtend ontvangen alle scholarshippers een nieuw trainingspak met het logo van de RKF. Uit de hele bijeenkomst blijkt dat de RKF de waarde van symbo-

len kent: het decor, de presentaties, de certificaten, de foto, en het eigen icoon – Richard Krajicek. Voor de RKF is het scholarship-programma meer dan een kunstje uit de trukendoos. De RKF weet dat het bij het laten slagen van sportprojecten die draaien om sociale cohesie en integratie, gaat om het creëren van commitment, het geven van aandacht en respect aan jongeren. De RKF bindt de scholarshipppers

Het scholarship programma van de RKF

Het scholarship programma van de RKF bedient beide typen ontwikkeling: zowel op individueel als op gemeenschapsniveau. Door jongeren in hun eigen buurt activiteiten te laten organiseren is het streven om, tegelijk met individuele ontwikkeling van jongeren (de scholarshipppers) ook bij te dragen aan een sociaal netwerk in de buurt rond de playgrounds. De scholarshipper wordt de spil van, of is de verbindende figuur tussen, playground en buurt. Waar sportprojecten veelal kiezen voor een focus op sociale cohesie of op individuele ontplooiing, kiest de RKF voor een combinatie van beide. In deze zin past het scholarship programma op de playgrounds bij wat in de internationale literatuur 'community sport' genoemd wordt (Doherty & Misener, 2008). 'Community sport' kenmerkt zich door het gegeven dat lokale, gemeenschapsgerichte sportactiviteiten worden gedragen door individuen uit de lokale gemeenschap en door lokale maatschappelijke organisaties. In een overzichtstudie van de Britse organisatie Comic Relief (2007) is geïnventariseerd welke principes noodzakelijk zijn om sportprojecten te laten bijdragen aan ontwikkeling van individuen en gemeenschappen. De voornaamste conclusie is dat sport een waardevol middel kan zijn als het deel uitmaakt van een breder programma van verandering (Comic Relief, 2007: i) Dat betekent in ieder geval dat interventies

gericht op ontwikkeling van individuele jongeren altijd ingebed moeten zijn in sociale netwerken en linken moeten hebben met daarvoor relevante instituties en organisaties. Maar er zijn nog enkele andere belangrijke criteria die we hieronder zullen noemen en die we ook in het vervolg van dit rapport zullen tegenkomen in de volgende hoofdstukken. Deze criteria zijn afkomstig uit het overzicht van Comic Relief (2007: v).

- Het programma moet gebaseerd zijn op de behoeften en belangen van de doelgroep en gebruik maken van lokaal bestaande faciliteiten.
- Er dienen mogelijkheden geboden te worden om zich te ontwikkelen in reguliere domeinen (zoals onderwijs) door training, opleiding en verbindingen naar werk.
- Deelnemers aan het programma moeten betrokken zijn bij het ontwerpen, uitvoeren en evalueren ervan.
- Sport activiteiten dienen plaats te vinden in een klimaat dat veiligheid, insluiting, het verbreden van horizons en het vieren van succes stimuleert.

aan zich en aan de playgrounds. Toeval lijkt niet te bestaan. Het grootste symbool van de Nederlandse sport – Oranje – blijkt niet die dag in Huis ter Duin aanwezig te zijn voor de voorbereiding op een interland. Sneijder, van Persie en Robben staan ineens in de hal van het hotel. De scholarshipppers krijgen de kans hen te zien en te spreken. De basis en de top in de sport ontmoeten elkaar hier op deze ochtend in Noordwijk.

- Verandering door sport vindt zijn basis in de relaties tussen coach, sportleider en deelnemers aan het programma. Sportleiders moeten daarom uit de lokale omgeving komen en goed getraind zijn. Kwaliteiten zoals inlevingsvermogen, gevoel voor humor, zorg voor kinderen, en de potentie om als rolmodel te fungeren zijn minstens zo belangrijk als de sportvaardigheden.
- Het programma moet 'partnerships' bouwen op alle niveaus, zoals met overheden, scholen, ouders en jongeren.
- Het programma moet zich richten op lange-termijn oplossingen. Het scheppen van mogelijkheden voor vrijwilligerswerk en leiderschap voor jongeren draagt bij aan eigenaarschap en duurzaamheid.

Garantie op succes is er niet. Als er iets duidelijk wordt uit overzichten van wetenschappelijke studies naar de maatschappelijke bijdrage van sport, zoals die van Comic Relief, dan is het dat er geen onomstotelijk bewijs is voor enig oorzakelijk verband tussen sport en welke maatschappelijke opbrengst dan ook. Sport en samenleving hangen op te complexe wijze met elkaar samen, en er spelen teveel factoren een rol, om daar uitspraken over te kunnen doen. Maar er wordt ook duidelijk uit studies dat de sociale betekenis van sport er wel degelijk is, voor de deelnemers aan en de organisatoren van sport in elk geval. Het volgende hoofdstuk, waarin de scholarshipers aan het woord komen, is daarvoor illustratief. Toch zijn de criteria die hierboven zijn genoemd zinvol om ook het Krajicek Scholarship programma op te beoordelen. Het gaat erom de juiste voorwaarden te scheppen waarbinnen jongeren op een betekenisvolle en ontwikkelingsgerichte manier kunnen werken in de sport. We zullen zien dat het RKF programma daar in elk geval in slaagt.

DE SCHOLARSHIPPERS AAN HET WOORD

DE SCHOLARSHIPPERS AAN HET WOORD

2

1. De eigen buurt

Met trein en bus naar Wageningen gegaan voor een afspraak met Jasper van Leeuwen, sportbuurtwerker en coach van een aantal scholarshippers. Ik kan de weg niet vinden naar de playground 't Krajenest in de wijk Pomona te Wageningen. Jasper geeft me richtingaanwijzingen via de mobiele telefoon, maar zegt op een gegeven moment dat hij op de fiets springt en naar me toe zal rijden. Jasper, op z'n mountainbike, is een energieke vent. Naast de fiets lopend praat hij onderweg naar de playground met groot enthousiasme over zijn werk hier.

Jasper stuurt sportleiders en scholarshippers aan op een aantal sportvelden in Wageningen en begeleidt hen bovendien in hun ontwikkeling tot sportleider en in hun studie. We lopen naar Pomona, waar de playground is gelegen tussen de hoogbouw naast het buurthuis, 'Huis van de Wijk Pomhorst' van welzijnsorganisatie Solidez. In het buurthuis, op een zonnige woensdagmiddag, gonst het van activiteiten voor jonge kinderen en enkele ouders. Een paar jongetjes komen een bal vragen om op de playground te kunnen voetballen. Jasper stelt me direct voor aan Joanna, MBO stagiair en scholarshipper in spé. Zij werkt er nu een jaar en, zo vertelt Jasper, is een heel goede steun voor hem. Zij voert niet zozeer sportactiviteiten uit, maar helpt de boel te managen. Joanne introduceert me later bij de scholar-

shippers Mohammed, Akash en Zouhair. Jasper en Joanne laten me het buurthuis en de playground zien. De playground ligt dichtbij het wijkcentrum. De hoge flatgebouwen om de playground heen zorgen voor een afgeschermdde omgeving. Het vele groen zorgt voor een bijna dorpse sfeer die nog versterkt wordt door de bostuin die op initiatief van buurtbewoners in aangelegd.

De RKF hanteert een onderscheid tussen een wijkplayground en buurtplayground. De buurtplayground is doorgaans intiemer van karakter, ligt in de directe nabijheid van woonhuizen en kent sport- en spelvoorzieningen voor oudere zowel als jonge kinderen. *“De buurtplaygrounds zijn opgezet als een ontmoetingsplek voor de buurt en ingericht met veel groen”* (RKF Factsheet, nummer 2, 2010). De wijkplayground kenmerkt zich als een groter opgezette sportvoorziening, ligt op afstand van woonhuizen en richt zich op groepen die op grotere afstand van de playground wonen: *“De playground is vooral gericht op de oudere jeugd en ligt niet dicht bij huizen. Een bijzondere sportieve plek voor de hele wijk”* (ibid.). De meeste scholarshipshippers die in het onderzoek zijn betrokken zijn actief op buurtplaygrounds. Dat is geen willekeurige keuze, omdat de RKF veel aandacht besteedt aan het creëren van buurtbetrokkenheid bij de playgrounds en scholarshipshippers daar een voorname rol in spelen: *“Het scholarshipprogramma van de RKF zorgt voor meer betrokkenheid van de buurt omdat de scholarshipshippers uit de buurten van de playgrounds komen”* (ibid.).

Het uitgangspunt om een scholarshipper uit de buurt zelf te werven en te begeleiden voelt voor de scholarshipshippers zelf als iets vanzelfsprekends. Eén zegt daarover:

Toen ik de scholarship kreeg van RKF vond ik vooral belangrijk dat ik dus in de buurt aanwezig mocht zijn. Nu is het zeg maar een verplichting tussen aanhalingstekens, maar het is ook wat ik zelf wel heel graag wil.

De reden hiervoor is dat scholarshipshippers aangeven of laten blijken zich vertrouwd te voelen op de plek. Dikwijls heeft de jongere een geschiedenis van jaren op de playground. Hij of zij heeft als kind meegedaan in de activiteiten op de playground en is geleidelijk meer betrokken bij het regelen en begeleiden van sportwedstrijdjes of van andere activiteiten die er rond de playground worden georganiseerd. Vaak is dat een natuurlijk proces. Een scholarshipper vertelt:

We hebben hier in Wageningen de speelbus. Daarmee rijd je verschillende wijken. Dan deel je speelgoed uit aan kinderen en dan kunnen zij daar vervolgens mee spelen. Dat leveren ze later weer in. Dat doe je iedere dag in verschillende wijken. Ik nam daaraan deel, was één van die jochies. Ik werd ouder. Ik was 16, het was niet meer voor mij bedoeld. . Toen vroeg degene die de speelbus bestuurd ‘wil jij niet een keer helpen? Lijkt me wel leuk. Stiekem vond ik het leuk omdat ik dan zelf kon blijven spelen. Zo ben ik erin gerold.

Het gevoel een belangrijke schakel te zijn tussen bewoners in de buurt en de playground leeft bij scholarshippers. De scholarshipper is een bekend gezicht in de buurt.

Ja, ik ben een bekend gezicht, een jongen uit de buurt.

Je wordt heel snel als sportleider populair, je krijgt wat meer respect van de jongeren, omdat ze je ook kennen. En ja het geeft ook een goed gevoel voor de jongeren, een bekend iemand, die iets voor hun wil betekenen.

De scholarshipper als bekend gezicht geeft vertrouwen. Tegelijk is bekend-zijn ook heel praktisch, want:

Als er vragen zijn over sport dan weten ze mij wel te vinden, of als er iets in de buurt georganiseerd moet worden dan bellen ze mij ook op om dat te regelen, dus ik ben wel echt een bekend figuur geworden.

Dat kan tot prachtige initiatieven leiden en het sporten in de buurt tot een feestje maken. Scholarshipper Said uit Leiden vertelt:

We begonnen gewoon met op het pleintje te staan en de jongeren kwamen als het ware naar ons toe rennen wanneer we daar waren met ballen en materialen. In december werd het vroeg donker en jongeren wilden toch sporten. Dus zijn met het idee gekomen om bouwlampen mee te nemen. De wijkbewoners wel ingelicht. Het pleintje ligt tussen twee flats in. Konden we wel gewoon sporten van 6-8 uur, drie keer in de week. Als de bouwlampen om je heen schijnen en je kan gewoon doorvoetballen, da's gewoon fantastisch. Dat trok zoveel mensen onze kant op.

De meer ervaren scholarshippers zijn in staat om buurtbewoners, en dan vooral de jongeren, actief bij de playground te betrekken en op deze manier betrokkenheid te creëren die de RKF graag wil.

De playgrounds zijn niet alleen van mij of hun, de playgrounds zijn van ons allemaal en we proberen ook iedereen er een steentje aan te laten bijdragen. Dat loopt nu goed, iedereen is enthousiast en iedereen wil ook helpen, als er iets wordt georganiseerd, dus het gaat super.

De scholarshipper van wie het bovenstaande citaat afkomstig is, is ook degene die het belangrijk vindt om actief te zijn in het leggen van contacten met personen en organisaties in de buurt. Hij zegt:

Ik vind het belangrijk om contacten te leggen binnen de buurt, met de buurtcentra, met de beheerders, met buurtvaders allemaal dat soort figuren. Gewoon even contact te maken over wat wij precies willen doen.

Niet iedere scholarshipper, die is gesproken, heeft de vaardigheid om contacten te leggen met personen en instanties uit de buurt, of kan het belang daarvan al inzien. Dat heeft zeker met ervaring te maken. Jonge scholarshippers hebben hun aandacht gericht op de sportactiviteiten en het contact met jongeren op de playgrounds zelf. Zij zijn veelal jonge mensen die nog midden in hun opleiding zitten en nog bezig zijn te leren om het contact met partijen en bewoners uit de buurt te organiseren. Daarin worden zij begeleid door meer ervaren sportbuurtwerkers en sportleiders. In het contact met jongeren uit de

buurt ligt volgens henzelf de belangrijkste legitimatie om scholarshippers uit de buurt te vragen:

Wij weten de **mentaliteit** van de jongeren
en **hoe** ermee om te gaan,
met die jongeren,
de juiste keuzes te maken.

Daarom vind ik het ook een heel goed idee van de RKF dat ze bij elke playground iemand uit de buurt hebben gezocht, om daar te laten staan, dat vind ik echt een heel goed idee.

En een ander zegt:

Ik denk wel dat het een voordeel is dat ik van hier kom, want ook al ken je ze niet persoonlijk, zo van hoe oud ze zijn en waar ze wonen, je kent ze wel van gezicht. Die woont ongeveer daar zo, in die buurt. In ieder geval herken je ze. Dan is het toch wel makkelijker om met ze om te gaan, want als je van tevoren weet hij kan zo of zo reageren, dan ben je al voorbereid.

Door het contact met jongeren op de playground komen de scholarshippers wel makkelijk in contact met ouders:

Meestal komen ook ouders. Daar heb je ook een band mee, een praatje maken.

De meeste ouders ken ik ook.

Ouders zijn toch nieuwsgierig. Wat is mijn kind aan het doen? Gaat het wel goed met hem? Wat is dat voor persoon die mijn zoon moet begeleiden? Kan ik hem wel vertrouwen?

Het opzetten van een sportclub, zoals de RKF op verschillende plekken heeft geïntroduceerd, blijkt voor scholarshippers een goede stimulans om een sociaal netwerk op te bouwen rondom de playground en de buurt. De scholarshippers die daar mee bezig zijn, vertellen er met groot enthousiasme over. Het geeft hen de mogelijkheid en de ruimte om hun begeleidingscapaciteiten te ontwikkelen in een heel concreet project. Bovendien worden ze er door gestimuleerd om hun focus te verbreden van het sportpleintje naar de buurt. Dat is een goede stap naar die van een ervaren sportbuurtwerker of sportleider.

2. Actie-radius

Abdelkarim is een ervaren scholarshipper en erg actief op allerlei gebieden in de sport: hij werkt bij sportaanbieder Sciandri, doet de ALO opleiding in deeltijd, werkt als persoonlijk trainer en coach. Bovendien is hij benoemd tot 'sleutelfiguur' van de gemeente Amsterdam, "een brug tussen de jongeren en de gemeente" zoals hij zelf zegt, en organiseert in die hoedanigheid bijeenkomsten met jongeren uit de buurt en de gemeente. Als bijbaan werkt hij ook nog in de beveiliging.

Het werk op de playground zelf en de opdracht relaties tussen buurt en playground te leggen leidt tot de mogelijkheid voor jongeren om hun actie-radius te vergroten. We hebben de scholarshipers leren kennen als heel actieve, betrokken jonge burgers die in verschillende sociale netwerken actief zijn. De buurtactiviteiten rond de playground zijn daar een mooie opstap voor, zoals we hieronder nog zullen zien. Abdelkarim zegt zelf dat zijn horizon daardoor breed is:

Ik ben niet alleen maar bezig met de playground, ik ben werkzaam in het centrum, en daarnaast doe ik nog heel veel dingen, mijn horizon is breed zeg maar.

Abdelkarim is een al wat oudere, ervaren scholarshipper die zich zowel in opleiding als werk heeft ontwikkeld. Hij is druk bezet. Maar ook andere, minder ervaren scholarshippers, hebben naast hun studie en activiteiten op de playground werken of worden actief gemaakt door hun vrijwilligerswerk voor de RKF. Een scholarshipper vertelt:

Op dit moment ben ik ook nog bezig met Danone Nations Cup. Ik heb ook mijn eigen team voor mezelf samen met iemand anders die ook scholarshipper is en daarnaast heb ik ook de speelbus twee keer in de week. Dan sta ik bij het speciaal onderwijs op dinsdag en donderdag.

En een ander:

Op vrijdag avond doe ik ook het zaaltje van het wijkcentrum open maar dat is dan weer voor een andere een oudere doelgroep van mijn leeftijd, en op vrijdag ochtend geef ik dan gymlessen aan de basis school.

Iedere scholarshipper, die we hebben gesproken, is bewust bezig met diverse activiteiten op verschillend terrein met als doel zichzelf te ontwikkelen. Zo zegt iemand:

Ik ben wel iemand die in beweging moet blijven. Sommige dingen die ik doe, die doe ik puur voor mijn eigen ontwikkeling. Sommige dingen doe je voor anderen.

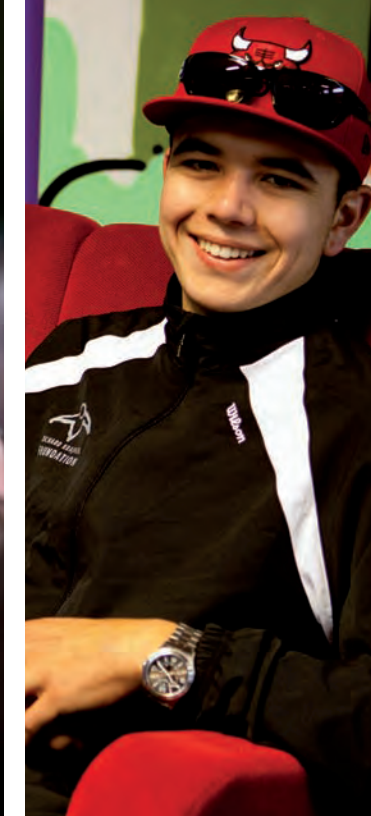
De actie-radius van scholarshippers beperkt zich niet noodzakelijk tot de eigen buurt. De eigen buurt is wel de basis van waaruit activiteiten worden ontplooid. Bovendien is voor de meeste scholarshippers de eigen buurt de thuisbasis waar zij zich gekend en vertrouwd weten. Een scholarshipper verwoordt het als volgt als hem gevraagd wordt of hij denkt dat hij eens naar een andere stad of wijk zal gaan:

Dat is gewoon de plek waar ik ook **oud** wil worden.

Scholarshippers zijn actief en bezig met het verbreden van hun horizon. Op basis daarvan bouwen zij hun sociale contacten. Het stelt hen ook in staat deuren te openen voor andere jongeren. We komen daar later uitgebreider op terug. Maar hier een aantal citaten die laten zien dat scholarshippers hun actief-zijn ook weten om te zetten in daadkracht:

Ik werk in een wijkcentrum. Die gooien we dan open. Het ging steeds eerder dicht. Het leek wel een administratief kantoor. Jullie zijn toch een wijkcentrum, zei ik. Jullie doen niks en wij moeten maar naar buiten. Ik was een beetje boos. Nu gaat het weer goed. Inmiddels werken er ook andere mensen. En ik probeer dan weer de zondag te openen voor de jongens. Zodat ze iets te doen hebben.

En:

Zij zeiden, jij doet heel veel voor de stad, je bent met heel veel jongeren bezig, je bent ook een bekende voor de jongeren, dus zou je iets voor ons willen betekenen. Dus ik ben in gesprek geraakt met de gemeente en die zeiden, luister we hebben een project lopen, als jij daar aan voldoet dan ben jij sleutelfiguur van Amsterdam dan kunnen we jou gebruiken voor bepaalde doeleinden.

3. Drijfveren

De scholarship van de RKF brengt de jongere een geziene positie in de eigen buurt en het geeft hem of haar mogelijkheden om een sociaal netwerk op te bouwen. Maar wat zijn de drijfveren van de scholarshipper? Wat drijft hem of haar om zoveel tijd en energie te steken in de playgrounds? Eerst en vooral, zeggen zij, is dat een passie voor sport.

Ik doe echt letterlijk alles, bijna alles in de sport. Ik studeer in de sport, ik werk in de sport, mijn vrije tijd zit vol met sport.

De scholarshippers ademen sport. Bij iedere ontmoeting met de scholarshippers zijn ze gekleed in een trainingspak van de RKF. Elk interview vindt plaats op een plek op of dichtbij een playground of een sportzaaltje. Een scholarshipper verwoordde het zo:

Ik hou erg van sport. Ik hou er erg van met kinderen te werken. En graag nieuwe dingen te leren.

Bondiger kunnen de drijfveren van een scholarshipper niet worden samengevat. Hij noemt in één adem zijn liefde voor de sport, het begeleiden van kinderen en zijn wil om zich te ontwikkelen. In het vervolg van de paragraaf zullen deze punten achtereenvolgens aan de orde komen. Om te beginnen zijn de jongeren uitgesproken over de waarde van sport. Ze zien sport als het middel bij uitstek om kinderen en jongeren uit de buurt te bereiken. En ze beschouwen het als middel om sociale doelen te verwezenlijken. Opvallend is dat scholarshippers vaak over educatieve doelen spreken. Hierbij benoemen zij expliciet het behalen van goede schoolresultaten:

*Mijn **drijfveer** is eigenlijk wel dat ik behalve de kinderen iets mee wil geven, dat ik ook de **maatschappij** iets mee wil geven.*

*En ik weet dat je door middel van **sport**, dat je uiteindelijk wel een bepaalde ontwikkeling mee kan krijgen om toch wat hoger te scoren op school.*

En:

Voor mij werkt het sporten wel echt ideaal. Sport is gewoon een middel. Bij mijn doelgroep werkt het sporten gewoon heel goed. Eén van de voorbeelden is dat van een jongen waarvan ik merkte dat hij tijdens het sporten heel erg afwezig was. Het leek net of hij constant aan het dromen was. Na een tijdje merk je dat het gedrag is dat terug blijft komen. Dan vraag ik me af: hier is ie heel erg bezig en heeft-ie plezier en toch is hij heel erg dromerig. Hoe is hij dan als hij in de klas is? Dan ga je onderzoek doen: 'hé hoe gaat het nou op school?' en dan blijkt dat het niet zo goed gaat op school. Dat signaleer je tijdens het sporten. Dat zelfde geldt voor jongens die constant ruzie zoeken met andere jongens. Hoe gaat dat nou op school? Wat ik signaleer tijdens het sporten, dat communiceer ik heel snel door.

Bovenstaand citaat laat een voorbeeld zien van hoe scholarshippers oog hebben voor sociale moeilijkheden van jongeren tijdens het begeleiden van sportactiviteiten. Het kunnen signaleren van situaties bij kinderen die aan de sportactiviteiten deelnemen is een gevoeligheid die voortkomt uit bekendheid met deze kinderen uit de buurt. Scholarshippers bouwen een relatie op met de kinderen en zijn daarom in staat dit soort signalen op te vangen. De volgende citaten van twee scholarshippers bevestigen de sociale betekenis die sport in hun ogen heeft. Opvallend is dat het woord 'leren' voortdurend valt.

Ik heb ook gezien dat je sport voor veel meer dingen kunt gebruiken. Ik begrijp sport niet alleen om mensen fit te krijgen, het neemt ook gewoon andere aspecten mee, dat ik die kinderen sociale dingen aanleer. Dat doe ik door middel van sport, door samenwerk- spelletjes te doen, waar kinderen samen leren werken en samen dingen doen. Ja, dat is natuurlijk heel belangrijk, dat is één van de duizenden dingen die je zou kunnen doen. Sport is perfect om mee aan te slag te gaan.

En een andere scholarshipper zegt:

Ja sport, sport hoe moet ik het uitleggen,

**sport is een manier
om het *Sociale*
bijvoorbeeld te verbeteren.**

Goede communicatie leer je in de sport, samenwerking, als je een partijtje hebt, als team samen, ja dat helpt, om dat te verbeteren. Elkaar leren accepteren, ook elkaars fouten accepteren, positief leren denken. Het zijn allemaal dingen die door middel van sport geleerd worden.

Door activiteiten op de playground te begeleiden kunnen scholarshippers hun liefde voor sport uitleven. Tegelijk is sport voor hen geen doel op zichzelf, zoals al uit de eerdere citaten blijkt. Ze zijn erg er uitgesproken over dat het hen uiteindelijk te doen is om kinderen en andere jongeren te helpen en te begeleiden. Zij tonen een sterke betrokkenheid bij, wat zij vaak noemen, 'de doelgroep'.

Ik doe veel extra's ja, ik ben niet alleen op de playground bezig, de jongeren uit de buurt weten dat ze me ook kunnen bereiken voor huiswerk begeleiding, coaching en van alles en nog wat. Ik maak er heel veel tijd voor vrij,

**als ik mensen kan helpen
doe ik dat graag.**

En:

Je praat met sommigen kinderen ook wel over school. 'doe je je best?' wat voor cijfers heb je gehaald? Ga je over? En zulke dingen. Je probeert ze wel te helpen daarbij, als je iets kunt doen. Dat waarderen ze ook wel erg. Dan krijgen ze respect voor je en als ze dan naar je activiteiten komen dan komen ze ook goed deelnemen.

Als ze moeite hebben met huiswerk dan kun je wel helpen. Dan zeg ik kom naar het wijkcentrum en dan kan ik je helpen met vakken die ze moeilijk vinden. Een soort van huiswerkbegeleiding geven.

Deze wens tot helpen enerzijds en betrokkenheid bij de jongeren anderzijds versterken elkaar. Een scholarshipper zegt:

Kijk moeilijk opvoedbare kinderen dat is gewoon iets van mij. Dat heeft een bepaalde reden, ik kan met moeilijk opvoedbare kinderen makkelijker een band opbouwen en ik weet dat je de kinderen alleen maar les kunt geven als je een bepaalde band met ze kunt creëren.

Hier komt opnieuw het punt naar voren dat scholarshippers bekend zijn met de jongeren uit de eigen buurt en daardoor goed in staat om een band met ze op te bouwen. Een scholarshipper benoemt het als 'bij mij heeft hij een veilig gevoel' in het volgende citaat:

Als het iets ernstig is en ik zie dat die jongen echt in een dip zit, het hoeft niet altijd een probleem te zijn maar als het echt zo iets ergs is, dan kan ik zelfs mee met diegene, dus dan laat ik hem niet alleen, om te praten, om hem een veilig gevoel te geven, hij komt niet zomaar naar mij toe, bij mij heeft hij een veilig gevoel.

Hij gaat verder:

Ja bijvoorbeeld, een jongen met een drugs probleem, die wou er echt vanaf, maar hij kon er niet vanaf. Hij zat helemaal in een dip, geen werk geen school, elke dag blowen van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. Ja toen heb ik met hem gepraat, hij had het niemand verteld, hij zegt tegen mij, ik heb het mijn ouders niet verteld, maar ik denk dat ze het wel weten. Toen ben ik met hem mee gegaan naar een psychiater, want hij was de weg kwijt. Dus ik ben met hem mee geweest. Uiteindelijk is hij op eigen houtje gestopt. Op eigen kracht.

Deze citaten geven ook aan dat scholarshippers een bijzondere positie kunnen innemen ten opzichte van de jongeren in de buurt, die de playgrounds bezoeken. Daardoor groeien ze naar de van voorbeeldfiguur of rolmodel:

Het brengt mee dat ik meer een voorbeeld figuurben. Die jongens kijken naar me op, die willen natuurlijk ook bereiken wat ik bereikt heb.

4. Waardering en voorbeeldfunctie

De bijzondere positie die de scholarshippers hebben, als sportleider, en de inzet die ze tonen oogst waardering bij jongeren en bij anderen in de buurt. Dat draagt

bij aan het gevoel van eigenwaarde:

Je voelt je best goed als heel veel kinderen naar je toe komen en zeggen 'hé ik wil dat ook doen' en zeggen dat je het goed doet.

Scholarshippers vinden het belangrijk dat ze waardering voor hun werk krijgen, niet in minst van de jongeren die zij op de playground begeleiden. Een scholarshipper zegt:

Als ik in de wijk fiets of loop met vrienden, dan lopen ze langs en dan groeten ze weet je, een gebaar van respect. En het is niet zo dat ze mijn schoenen moeten kussen maar ze komen langs en ze geven een hand. Dat toont wel wederzijds respect. Als ze iets extra's willen, een uurtje extra in het wijkcentrum dan probeer ik dat voor ze te regelen. En dat zien ze ook, daarom ook dat respect.

En een ander geeft aan:

Wat ik doe, daar krijg je wel wat voor terug. Waardering, respect, ook daarvoor doe ik het.

Sommigen geven aan dat ze de scholarship ervaren als een extra verantwoordelijkheid:

Ik voel wel dat ik een voorbeeld ben. Dat is ook de verantwoordelijkheid die ik bij me leg. Ik wil dat ze een voorbeeld in me zien. Dat als ze me zien dat ze dan zeggen 'hij is een goeie gozer' en hij wil het goede voor ons. Als hij ons een advies geeft dan bedoelt hij dat gewoon heel goed. Dat merk ik ook. Dat de jongeren naar me toe komen en me serieus nemen.

Een andere scholarshipper wil zich niet zelf een 'voorbeeld' noemen maar is er zich van bewust dat hij dat in de ogen van anderen wel is.

Ik zie mezelf niet echt als voorbeeld. Het kan altijd beter en anders. Maar ik denk wel dat zij mij als voorbeeld zien.

**Heel veel jongens uit mijn wijk,
die willen dit
OOK gaan doen.**

Het feit dat zij een scholarship van de RKF hebben, draagt er, in hun ogen, aan bij dat ze in aanzien staan bij jongeren in de buurt of wijk. De scholarship staat voor hen voor doorzettingsvermogen en een beloning voor presteren. Deze scholarshipper vindt dat hij door het bezitten van een scholarship een voorbeeld voor anderen is:

Ik krijg er iets voor, een scholarship van de RKF. Dat willen zij natuurlijk ook heel graag. Dan zeg ik ja, dan moet je presteren, en dat is niet makkelijk om zomaar bij de RKF aan te kloppen en te zeggen ik wil ook een scholarship. Dus ja ik heb er 5 jaar voor moeten strijden kan je zeggen en ja dus ik vind mezelf een heel belangrijk voorbeeld voor de jongeren in de wijk.

5. Ontwikkeling en begeleiding

Eerder in dit hoofdstuk is een onderscheid tussen ervaren en minder ervaren scholarshippers aan de orde gekomen. Dat heeft met leeftijd te maken – de scholarshippers in dit onderzoek varieerden in leeftijd van 19 tot 28 jaar. Maar nog meer heeft ervaring te maken met een ontwikkeling tot sportleider. De RKF zet sterk in op de ontwikkeling van scholarshippers, zoals ook in het eerste hoofdstuk is besproken. Het scholarshipprogramma sluit, waar mogelijk, aan bij lokaal bestaande sportprojecten die gericht zijn op het vinden en begeleiden van

jonge enthousiaste mensen. Een voorbeeld daarvan is het project van welzijnsorganisatie Solidez in Wageningen, op playground 't Krajenest.

De gradaties in ontwikkeling tot sportleider worden expliciet benoemd, hoewel de benoemingen (talent, aspirant, senior) kunnen verschillen per locatie. De scholarshippers zijn zich van deze ontwikkelstappen bewust. Een scholarshipper beschrijft de eigen ontwikkeling als volgt:

Het grappige is dat ik altijd wel op het zelfde pleintje zit, nu drie jaar lang zit ik op dit plein, en daar voer ik de activiteiten uit. Alleen ben ik natuurlijk wel gegroeid, ten opzichte van een bepaalde ontwikkeling. Ik begon als assistent sportleider, en daarna werd ik gewoon sportleider, en mag ik zelf activiteiten doen, en dit jaar moet ik het coördineren, dat ik gewoon andere sportleiders onder mij heb die ik begeleid.

Waar deze scholarshipper eerst 'assistent' is geworden, spreekt de volgende over 'talent':

Ik heb een jaartje stage gelopen in de wijk en de coördinator zag dat ik heel goed met de doelgroep kon opschieten. 'Jij weet die jongens heel goed te raken'. Toen werd ik gevraagd om als 'talent' aan de slag te gaan.

Op weer andere plaatsen gaat het over ‘aspirant’ en ‘senior’ scholarshippers. De gedachte achter deze indeling is steeds dat het belangrijk is om jongeren uit de buurt al op vroege leeftijd bij playgroundactiviteiten te betrekken. Dat wil overigens niet zeggen dat ieder van hen dan al direct in aanmerking komt voor een scholarship. Iemand zegt:

Ik begon als talent en na een jaar heb ik gezegd ik wil hierin verder. Ik wil SCW [Sociaal Cultureel Werk] doen, ik ga een opleiding doen die hier op aansluit. Tijdens dat ik SCW deed, heb ik hier stage gelopen ook. In mijn laatste jaar heb ik toen een scholarship gekregen.

Aan de andere kant is de indeling bedoeld om een proces van ontwikkeling en begeleiding te benoemen en op gang te brengen. Dat is voor een groot deel een proces van leren en ervaring opdoen tijdens activiteiten op de playground. Een scholarshipper zegt:

Ja, in het begin heb ik echt serieus begeleiding gekregen bijvoorbeeld met allerlei activiteiten die ik doe. Op andere locaties, is hij [de coördinator van het project] er gewoon altijd bij, bijvoorbeeld om mij voor te stellen, iedere keer een stapje verder, Mohammed doe dit, Mohammed doe dat, en zo elke keer een stapje verder, en uiteindelijk moest ik in mijn eentje er gaan staan.

Op deze manier, wanneer er een soort hiërarchie bestaat, leren scholarshippers ook aan en van elkaar. Vooral degenen die meer ervaren zijn begeleiden en coachen de jongeren. Dat geeft de ervaren scholarshippers een sleutelpositie ten opzichte van andere jongeren. Een ervaren scholarshipper beschrijft de begeleiding van jongeren stapsgewijs:

Volgende stap. Dan is er eerst een overleg. Dan praat je over of er conflicten zijn geweest. Hoe heb je dat opgelost? Ze krijgen bij ons dan ook op een gegeven moment training. Cursussen conflictmanagement. EHBO onder andere. Tweede stap is. We houden goed contact met een talent. We houden contact met de school. En dan praten we met de docent. Hoe gaat het met hem? Of wat doet ze? Ook wel contact met de ouders als het nodig is. Derde stap is wat wil je later worden. Vind je het zo leuk dat je een opleiding erin wilt volgen?

Scholarshippers kunnen een sleutelpositie ten opzichte van andere jongeren innemen, die nog versterkt wordt door het gegeven dat de RKF van hen vraagt jonge ‘talenten’ aan te wijzen en eventueel zelfs voor te dragen voor een scholarship. Het hele ‘systeem’ leidt er daarnaast toe dat scholarshippers niet in hun eentje werken, maar samen met anderen met wie ze ervaringen kunnen delen.

Samenwerken op de playground zorgt voor een onderlinge band en geeft steun:

Je voelt je wel echt een team. Als je een activiteit moet draaien of je moet even een half uurtje weg en je vraagt 'kan je hier even komen staan', dan staan ze altijd voor je klaar. Je doet ook veel samen met elkaar. Het maakt je band met elkaar ook echt sterker. Het is ook wel fijn dat je weet als je een activiteit draait, Zouhair het van mij kan overnemen.

Tot nu toe is besproken dat ontwikkeling van scholarshippers plaatsvindt op de playgrounds zelf. Maar de RKF, zoals gezegd, besteedt veel aandacht aan de begeleiding en opleiding van scholarshippers. Deze vindt op verschillende manieren plaats buiten de activiteiten op de playground om. Op de eerste plaats vinden er jaarlijks twee individuele gesprekken plaats tussen een medewerker van de RKF en een scholarshipper. Die gesprekken zijn bedoeld om de ontwikkeling te monitoren, waarbij vooral ook de schoolprestaties worden besproken. De RKF ondersteunt de scholarshippers als er op dat vlak moeilijkheden zijn, door bijvoorbeeld contact op te nemen met de school. Een scholarshipper zegt:

En ja,

je bent **betrokken**
bij de Richard Krajicek Foundation.
Je wordt **gesteund**

en zij hebben ook mensen die mochten er problemen zijn op school, of dingen waarmee je geholpen wil worden, dan mag je altijd contact opnemen.

En een ander:

We krijgen 2, 3 keer in het jaar gesprekken. Hoe gaat het? Hoe gaat het op school? Zijn er nog dingen waar je tegenaan loopt?

Daarnaast biedt de RKF opleidingen tot sportleider. Een scholarshipper daarover:

We hebben 15 bijeenkomsten van 2 uur. En als je alle opdrachten

goed doet, en op tijd inlevert moet je aan het eind van de bijeenkomsten een presentatie geven. En daar word je op beoordeeld, en als je dat doet, heb je niveau drie sportleider.

Bovendien organiseert de RKF bijeenkomsten voor sportleiders, zowel regionaal als landelijk. Laila uit den Haag zegt over de RKF:

Ik vind dat ze goed werk doen. Je wordt overal bij betrokken en op de hoogte gehouden.

Een scholarshipper spreekt dan ook van een 'brede begeleiding' vanuit de RKF:

Dat is gewoon een hele brede begeleiding.

Deze scholarshipper koppelt de brede begeleiding aan kansen die de RKF biedt op verdere ontwikkeling. Meer specifiek heeft hij het dan over de mogelijkheid die hij kreeg om op een landelijke bijeenkomst van de RKF een presentatie te geven. Hij vervolgt:

Wij krijgen ook heel veel kansen, en dan heb ik het puur over verschillende dingen doen voor de RKF. Nou ja, je hebt zelf gezien bij de RKF dag dat ik een presentatie mocht geven. Want ik sta natuur-

lijk alleen maar op pleinen, maar nu werd ik dus gevraagd voor een presentatie, over mijn ontwikkeling, en wat ik allemaal gedaan heb, voordat ik hier ben en hier nu sta.

De bijeenkomsten die de RKF organiseert voor sportleiders en scholarshippers worden erg gewaardeerd. Niet alleen vanwege de mogelijkheid om zelf eens een presentatie te houden, maar ook om andere mensen te ontmoeten en zo met andere netwerken in contact te komen.

De RKF organiseert ook bijeenkomsten wat ik ook heel leuk vind. Je krijgt contacten met andere mensen. Je leert de visie van andere mensen. Bijvoorbeeld een half jaar geleden in Noordwijk waren er mensen die clinics gaven. Ook een voetbaltrainer, wat ik heel leuk vind omdat ik zelf ook trainer ben. Ben ik naar hem toegegaan van 'hoe doe jij dat nou?' Daar heb ik een speciale band mee gekregen. Ik heb er ook een band mee gekregen buiten dit om.

Buiten deze vormen van begeleiding, die gericht zijn op ontwikkeling van de scholarshipper tot een zelfstandige sportleider, is er ook simpelweg de steun die de scholarship biedt in de vorm van geld. Voor veel scholarshippers is dat een meer dan welkome bijdrage in de studiekosten:

Wat ik goed vind van de RKF, is het krijgen van de scholarship.

We hebben het *thuis* niet zo breed.

Het is een stimulans en motivatie om dan nog meer je best te doen en er mee door te gaan. En even geen zorgen te hebben over kosten die er aan komen. Het heeft mij echt geholpen vooral het eerste jaar. Eerst kon ik niet alle boeken kopen. Met de scholarship ging er een wereld voor me open. Dat kan ik gelukkig betalen met de steun die ik krijg.

Dit citaat geeft aan dat de scholarship wel degelijk door de scholarshipppers wordt ervaren als een stimulans om de studie serieus te nemen en zo te werken aan een maatschappelijke loopbaan.

Dat jij vooral gestimuleerd wordt om door te studeren, vind ik wel belangrijk, want ik heb nooit eerder gehoord dat zij zeg maar een bijdrage, een scholarship, ja je schoolgeld betalen om je door te laten studeren, dat zegt wel veel denk ik.

Een andere scholarshipper geeft aan dat hij door de financiële ondersteuning juist in staat bleek om vrijwilligerswerk te blijven doen. Hij vertelt dat hij zonder de scholarship bijbaantjes had moeten doen om zijn studiekosten te dekken. Dat zou ten koste zijn gegaan, zegt hij, van het doen van vrijwilligerswerk.

Ik deed al heel veel vrijwilligerswerk. Ik had heel graag een scholarship gehad. Sommige jaren op het MBO heb je het zo druk. Je moet je school behalen, met stage, je sporten, je hebt je familie thuis. Je hebt het ontzettend druk. Vaak wil je ook nog een rijbewijs halen. Het eerste wat dan wegvalt is je vrijwilligerswerk als je geld nodig hebt. Dus toen ik mijn scholarship kreeg was dat eigenlijk ideaal. Want ik heb 1000 euro om mijn schoolkosten te betalen en ik hoef niet extra een bijbaantje te zoeken ergens anders. Ik kan gewoon verder gaan met vrijwilligerswerk.

De RKF geeft de scholarshipppers materiële en immateriële steun. De RKF van zijn kant vraagt in ruil daarvoor inzet en betrokkenheid op de playgrounds en in de buurt. De scholarshipppers vinden dat niet teveel gevraagd. Er zijn er die aangeven dat ze ook zonder scholarship wel op de playground zouden gaan staan. Dat past helemaal in het beeld van de scholarshipper als actieve jonge persoon. Maar ze vinden wel dat het hen verplicht om 'iets extra's' te geven. Een scholarshipper verwoordt het op deze manier:

Ik vind als je scholarshiper genoemd wordt dat je je ook extra mag geven, dat je ook echt wat kan doen. Je krijgt 1000 euro, doe er ook maar wat voor. Ja gewoon iets nieuws doen, iets origineels doen. Die andere playgrounds mogen naar je opkijken, zeg ik altijd, dat zeg ik ook tegen de jongens: doe iets waarvan de andere scholarshipers tegen op kijken, organiseer iets nieuws, maakt niet uit wat het kost, dromen en werk het maar lekker uit op papier, als het niet mogelijk is schrappen we het en als het wel mogelijk is doen we het ook gewoon. Die ruimte moet je bieden, die ruimte wordt ons ook geboden door de RKF.

Als de scholarshipers gevraagd wordt naar hun toekomstplannen en –wensen dan zeggen velen actief te willen blijven in de sport. Er zijn er daarentegen ook die nu al weten dat ze van sport niet hun beroep gaan maken. Dat heeft mede te maken met de opleiding die ze volgen. Zoals één scholarshiper, die een opleiding tot accountant volgt, het zegt:

Op dit moment ben ik al druk bezig met het werken met kinderen, ik vind het leuk, en ik zou er zeker niet mee gaan stoppen. Maar ik zou er geen baan van maken, gewoon als hobby, maar later als trainer van een voetbalteam.

Echter, overwegend vinden de scholarshipers het werken met andere jongeren en met kinderen het belangrijkste om te blijven doen. Daar ligt hun voornaamste drijfveer en ambitie. Sport is leuk om te doen, maar sport blijft voor hen wel een middel om hogere doelen te bereiken. Scholarshipers zijn jonge mensen die maatschappelijk betrokken willen zijn en aan het begeleiden en helpen van anderen hun eigenwaarde en identiteit ontleen. Het directe contact met 'de doelgroep' blijft voor de meesten voorop staan.

Het organiseren van dingen. Sport en buurtwerk doen, dat lijkt me wel erg leuk. Maar een combinatie doen, het organiseren en het uitvoeren ook wel en het aansturen.

Een andere scholarshiper praat op deze manier over zijn toekomst:

*Wat ik belangrijk voor mijzelf vind, is dat ik bij de doelgroep blijf. Dus ik zou het niet superfijn vinden als ik heel erg op afstand zit en anderen aanstuur. Maar ik wil het natuurlijk coördineren, ik wil talenten opleiden, andere scholarshipers begeleiden, maar ik wil zelf steeds wel met de doelgroep te maken hebben. Want als combinatiefunctio-
naris ben ik de helft van de tijd kwijt aan de sportvereniging en ben ik voor de helft minder in de wijk aanwezig. Daar heb ik heel veel voor moeten inleveren eigenlijk. Je weet wel minder over jongeren*

in de wijk. Ik wil eigenlijk fulltime in de wijk bezig zijn. Want je leert zoveel van jongeren, je ziet zoveel van thuis en daar kan je zo goed op inspelen om de situatie een beetje te veranderen, met ouders te spreken, met het kind te praten. Kijken hoe het gaat op school.

Terwijl deze scholarshipper het belangrijk vindt om in zijn eigen omgeving te blijven en het contact met jongeren te onderhouden, vindt een andere scholarshipper het juist goed voor zijn ontwikkeling als hij ook de kans krijgt om zijn vaardigheden te gebruiken op playgrounds waar hij niet bekend is.

Ik heb nu een paar plekken waar ik werk, waar ik nooit geweest ben. Dat is goed voor mijn ontwikkeling, dan ga je ook een beetje uit ervaring leren. Ja, misschien maak je wel fouten als je daar vanuit leert. Kijk, als je op een playground staat waar je heel bekend bent, je kent de jongeren, je weet hoe het gaat. Maar als je op een plek komt die je niet kent, weet je niet wat je moet verwachten. De jongens kennen je niet, op het eerste gezicht testen ze je ook uit. Die dingen wil ik zeg maar ontwikkelen, als sportleider.

Daarmee is de cirkel rond. Dit hoofdstuk is begonnen met het belang van het inzetten van scholarshippers uit de buurt van de playground. Hierboven eindigt het hoofdstuk met twee schijnbaar tegengestelde wensen over de eigen buurt. Maar goed beschouwd bestaat de tegenstelling inderdaad slechts schijnbaar. De scholarship brengt jongeren kansen om zichzelf te ontwikkelen vanuit een bekende thuisbasis, de eigen buurt. Maar het perspectief dat het scholarship-programma biedt, is dat jongeren vervolgens zelf keuzes kunnen maken in hun verdere ontwikkeling en maatschappelijke loopbaan.

DISCUSSIE EN CONCLUSIES

DISCUSSIE EN CONCLUSIES

3

Uit het vorige hoofdstuk valt op dat de scholarshippers zelf hun passie voor sport weten te combineren met hun betrokkenheid bij het helpen en begeleiden van andere jongeren. Op beide vlakken, maar vooral het laatstgenoemde, zien zij hun eigen (toekomstige) ontwikkeling – als persoon en professioneel. Zij vinden een evenwicht tussen sport en maatschappelijke doelen. Het scholarshipprogramma van de RKF stimuleert deze tweeledigheid, omdat de RKF inzet op de sportactiviteiten op de playgrounds zowel als op de maatschappelijke ontwikkeling van jongeren, de scholarshippers. In het eerste hoofdstuk spraken we over het onderscheid tussen 'sport plus' en 'plus sport' projecten en programma's, dat ook internationaal wordt gehanteerd. Maar het lijkt erop dat het scholarshipprogramma zich niet precies als één van de twee laat karakteriseren. Sport is voor de RKF 'core business', maar met dit programma neemt de RKF ook de maatschappelijke ontwikkeling van jongeren als uitgangspunt, door hun scholing te benadrukken. Scholing, en de begeleiding daarvan, wordt in het programma niet aan de zijlijn geparkeerd, maar maakt er de kern van uit. Dat blijkt mede uit de partnerschappen met onderwijsinstellingen. En het blijkt uit het belang dat de scholarshippers zelf zeggen te hechten aan hun scholing en opleiding. Het programma stimuleert de jongeren om hun studie serieus te nemen, zo geven zij aan. Tijdens de jaarlijkse gesprekken, die medewerkers van de RKF met de scholarshippers voeren, staat hun studievoortgang als belangrijk punt op de agenda. De meeste scholarshippers volgen een studie die duidelijk gerelateerd is aan het begeleiden van kinderen en jongeren op de playgrounds. Er zijn echter ook scholarshippers die studies als bouwkunde of accountancy volgen, waar geen verbinding is met het werk in de sport dat zij op de playgrounds verrichten. Dat de RKF ook jongeren, die geen sport-gerelateerde opleiding

volgen, in aanmerking laat komen voor een scholarship geeft meer jongeren in de wijk kansen op ondersteuning in hun ontwikkeling. Aan de andere kant zal de RKF dan ook minder voor hen kunnen doen in het (vervolg)traject naar stage en baan.

Ook het onderscheid tussen ontwikkeling door sport van gemeenschappen enerzijds of individuen anderzijds lijkt niet op te gaan voor het RKF programma. Zowel de individuele ontwikkeling van de scholarshippers wordt beoogd als de bijdrage aan betrokkenheid vanuit de buurt. De scholarship is de verpersoonlijking van de brug tussen playground en buurt, maar ook van de brug tussen het individu en de (buurt)gemeenschap. Het is vanuit het onderzoek echter moeilijk uitspraken te doen over de bijdrage van het programma aan buurtbetrokkenheid, omdat de focus lag op de scholarshipper als individu. Wel is te zeggen dat meer ervaren scholarshippers de relatie met de buurt scherper op het netvlies hebben staan dan de jongere scholarshippers. Bovendien lijken zij daar concreter en doelgerichter in te kunnen handelen dan de jongere groep. Deze laatste groep is sterk gericht op de deelnemende jongeren aan de sportactiviteiten op de playgrounds. Echter, de expliciete opdracht van de RKF aan de scholarshippers om verbindende contacten te leggen tussen playground en buurt, biedt hen in elk geval gelegenheid om actief hun sociaal kapitaal te vergroten. Wellicht kan de RKF in begeleiding en coaching van scholarshippers nog meer doen om hen deze gelegenheden te laten benutten.

De scholarshippers worden opgeleid om een sleutelfiguur te worden op de playground en in de buurt. In het vorige hoofdstuk bleek dat ook uit te komen. Ze worden bovendien

voorbeeldfiguren voor andere jongeren in de buurt. Beide zorgen ervoor dat de scholarshipper een (graag) geziene en bekende 'gast' in de buurt is, die soms letterlijk deuren kan openen voor andere jongeren. De RKF ondersteunt hun ontwikkeling door scholarshippers verantwoordelijkheid te geven op diverse manieren: door hen sportclubs op de playground te laten organiseren; door hen teams voor de landelijke Danone Nations Cup te laten samenstellen, te trainen en te begeleiden; door hen verantwoordelijk te maken voor de doorstroom van nieuwe scholarshippers – zij mogen op een bepaald moment in hun ontwikkeling jongeren uit hun omgeving voordragen voor een scholarship. De RKF geeft ruimte aan eigen verantwoordelijkheid, zoals de scholarshippers zelf ook aangeven. Dat zorgt ervoor dat de scholarshippers, in de woorden van socioloog Stanton-Salazar, kunnen doorgroeien zelf 'institutional agents' te worden voor anderen. Op deze manier heeft het programma de potentie om duurzaam te zijn en om een structurele bijdrage te leveren aan de verandering van de positie van jongeren in buurten waar playgrounds zijn gelegen.

Met het scholarshipprogramma, kortom, verbindt de RKF twee schijnbare tegenstellingen die kenmerkend zijn voor veel sportprojecten en – programma's: tussen sport en maatschappij enerzijds en tussen gerichtheid op het individuele en het gemeenschappelijke anderzijds. Kort gezegd, voor de RKF is het maatschappelijke ook sport en is ontwikkeling van mensen per definitie sociale ontwikkeling. Deze uitgangspunten liggen aan het programma ten grondslag en maken het tot een bijzonder en innovatief programma. Aan de andere kant neemt daardoor de complexiteit van het programma ook toe. We zagen dit gegeven hierboven naar voren komen in de volgende twee punten. Ten eerste, niet voor

alle scholarshipers is de ervaring in de sport op de playgrounds een relevante werker-
varing die aansluit bij hun studie. Dit roept de vraag op of er wellicht een grens is aan het
verstrekken van scholarships aan jongeren die geen sport-gerelateerde studie doen. Ten
tweede, voor het merendeel van de (jonge) scholarshipers ligt de aandacht vooral bij de
activiteiten en personen op de playground en niet (of minder) bij de buurtbetrokkenheid.
Daaraan gekoppeld is de vraag: ligt het zwaartepunt van het programma voor de RKF bij de
jongeren (de scholarshipers) of bij mensen en partijen in de buurt?

Voorwaarden voor een succesvol sportprogramma

We zullen nu de in hoofdstuk 1 genoemde voorwaarden voor sportprogramma's die gericht
zijn op ontwikkeling hanteren als maatstaf om het scholarshipprogramma te evalueren.

- *Het programma moet gebaseerd zijn op de behoeften en belangen van de doelgroep en gebruik maken van lokaal bestaande faciliteiten.*

De RKF kiest ervoor om het programma te organiseren rond de sportfaciliteiten van de
playgrounds die in stadsbuurten zijn aangelegd. De playgrounds zelf zijn op vraag van de
buurtbewoners en in overleg met hen aangelegd en ingericht.

- *Er dienen mogelijkheden geboden te worden om zich te ontwikkelen in reguliere domeinen (zoals onderwijs) door training, opleiding en verbindingen naar werk.*

De scholarship betreft een bijdrage in de reguliere studiekosten. Bovendien maakt de RKF
er werk van om scholarshipers via stage en eventueel baan te ondersteunen. Ook zet
de RKF sterk in op begeleiding en opleiding van scholarshipers, onder meer door twee
mentorgesprekken per jaar en door opleidingstrajecten tot sportleider.

- *Deelnemers aan het programma moeten betrokken zijn bij het ontwerpen, uitvoeren en evalueren ervan.*

Uitgangspunt van de RKF is dat het programma draait om de scholarshipers zelf. Zij
worden betrokken bij en verantwoordelijk gemaakt voor (de organisatie van) sportactivi-
teiten op de playgrounds. Bovendien worden scholarshipers in zekere zin zelf ontwerper,
uitvoerder en evaluator van het programma doordat zij zelf jongeren kunnen voordragen
voor een scholarship.

- *Sport activiteiten dienen plaats te vinden in een klimaat dat veiligheid, insluiting, het verbreden van horizons en het vieren van succes stimuleert.*

De scholarshipers spreken zelf van een gevoel van veiligheid die door deelnemende
jongeren wordt ervaren en ze spreken zelf van het verbreden van hun horizon. Het vieren
van hun succes gebeurt, zoals beschreven, onder meer op de dag van de uitreiking van de
certificaten aan de scholarshipers.

- *Verandering door sport vindt zijn basis in de relaties tussen coach, sportleider en deelnemers aan het programma. Sportleiders moeten daarom uit de lokale omgeving komen en goed getraind zijn. Kwaliteiten zoals inlevingsvermogen, gevoel voor humor, zorg voor kinderen, en de potentie om als rolmodel te fungeren zijn minstens zo belangrijk als de sportvaardigheden.*

Deze punten zijn al uitvoerig aan de orde gekomen in de eerdere hoofdstukken. De scholarshippers komen uit de buurt van de playgrounds en kennen de jongeren met wie ze moeten werken. Er is bij de scholarshippers zelf, zowel als bij hun lokale coaches en RKF mentoren, veel aandacht voor de genoemde kwaliteiten. Daarop worden zij geselecteerd en niet zozeer op sportieve kwaliteiten.

- *Het programma moet 'partnerships' bouwen op alle niveaus, zoals met overheden, scholen, ouders en jongeren.*

Deze voorwaarde is in hoofdstuk 1 aan de orde gekomen bij de beschrijving van het programma. De RKF investeert in partnerships met gemeentelijke organisaties en onderwijsinstellingen. En daarnaast richt de RKF zich nadrukkelijk op het betrekken van jongeren en hun ouders en buurtbewoners bij de activiteiten op de playgrounds.

- *Het programma moet zich richten op lange-termijn oplossingen. Het scheppen van mogelijkheden voor vrijwilligerswerk en leiderschap voor jongeren draagt bij aan eigenaarschap en duurzaamheid.*

Doordat de RKF in het scholarshipprogramma aan bovenstaande voorwaarden voldoet, is het programma duurzaam en gericht op eigenaarschap van de scholarshippers en andere buurtbewoners, vooral jongeren. Vooral de inbedding van het programma in lokale buurten en de nadrukkelijke verbinding tussen sport en school zorgt ervoor dat het scholarshipprogramma op langere termijn waardevol blijft.

Conclusies en aandachtspunten

We willen graag de voorgaande discussie vatten in enkele conclusies en daaraan gekoppelde aandachtspunten:

1. Het scholarshipprogramma is een **succesvol programma** op basis van de evaluatie op gehanteerde voorwaarden voor een ontwikkelingsgericht sportprogramma. Daarnaast draagt het programma bij aan materiële ondersteuning van de ontwikkeling van jongeren in de vorm van een bijdrage in de studiekosten. Bovendien draagt het bij aan ontwikkeling in sociale zin: het scholarship biedt erkenning en waardering aan de jongeren en het biedt toegang tot sociale netwerken en hulpbronnen. Een aandachtspunt is hierbij de **aandacht voor de sociale ontwikkeling van scholarshippers**, in termen van het vergroten van netwerken in en buiten de buurt, in het oog te houden of zelfs nog te vergroten.
2. Het scholarshipprogramma biedt aan jongeren kansen op twee manieren. Ze krijgen **ontwikkelmogelijkheden** door opleiding, door relevante (werk)ervaring op te doen

en door studie-ondersteuning. En tegelijk krijgen zij de kans om zelf tot **leutelfiguur** uit te groeien die aan andere jongeren kansen kan bieden op een scholarship. Een aandachtspunt is om de geboden opleidingskansen te **(blijven) helpen** omzetten naar mogelijkheden voor stages en werk.

3. Wederkerigheid is een sterk punt van het scholarshipprogramma. De RKF geeft een studiebeurs, maar vraagt jongeren ook een verplichting aan te gaan in de vorm van 100uur vrijwilligerswerk op de playground. Dit draagt bij aan ontwikkeling van jongeren, (1) doordat het hen aanspreekt op basis van wederzijds respect, (2) doordat het een basale gelijkwaardigheid uitdrukt, en (3) doordat het een beroep doet op zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Blijvende aandacht voor deze wederkerigheid, in de vorm van de **balans tussen geven en nemen**, is de basis voor het welslagen van het programma.

4. Het scholarshipprogramma beoogt op een **structurele manier bij te dragen aan de maatschappelijke betekenis van sport**. Het heeft de kiemen in zich een duurzaam programma te zijn omdat het verbindingen legt tussen sport op de playgrounds en sociale netwerken in de buurt. Bovendien zet het programma bij jongeren in op een verbinding tussen sport en studie die de maatschappelijke kansen van jongeren vergroot. Een aandachtspunt betreft de scholashippers die een studie volgen die **niet sport-gerelateerd** is. Daarnaast is een aandachtspunt vast te stellen **welke concrete doelen** de RKF wil realiseren in het verbinden tussen playground en buurt en hoe de scholashippers in het vormgeven aan hun brugfunctie daarin begeleid kunnen worden.

LITERATUURVERWIJZINGEN

Breedveld, K., & Meulen, R. v. d. (2003). Vertrouwen in de sport. Een empirische analyse van de relatie tussen sportdeelname en sociaal kapitaal. *Vrijtijdstudies*, 20(2), 37-49.

Catalano, R., Berglund, M. L., Ryan, J. A., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2004). Positive youth development in the United States: research findings on evaluations of positive youth development programs. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 98-124.

Cevaal, A., Romijn, D., & Breedveld, K. (2010). *Sport terug in de wijk*. Utrecht: W.J.H.Mulier Instituut.

Coakley, J. (2011). Youth sports: What counts as "positive development?" *Journal of Sport and Social Issues*, 35(3), 306-324.

Coalter, F. (2008). Sport-in-development: development for and through sport? In M. Nicholson, & R. Hoyer (Eds.), *Sport and social capital* (pp. 39-69). Amsterdam etc.: Elsevier.

Comic Relief (2007) A literature review of sport and development. Londen: Comic Relief UK.

Doherty, A., & Misener, K. (2008). Community sport networks. In M. Nicholson, & R. Hoyer (Eds.), *Sport and social capital* (pp. 113-143). Amsterdam etc.: Elsevier.

Hartmann, D., & Kwauk, C. (2011). Sport and development: An overview, critique, and reconstruction. *Journal of Sport and Social Issues*, 35(3), 284-305.

Hoekman, R., Elling, A., Roest van der, J. W., & Rens van, F. (2011). *Opbrengsten van Meedoen. Eindevaluatie programma Meedoen Alle Jeugd door Sport*. Den Bosch: W.J.H. Mulierinstituut.

Krouwel, A., Boonstra, N., Duyvendak, J. W., & Veldboer, L. (2006). A good sport? Research into the capacity of recreational sport to integrate Dutch minorities. *International Review for the Sociology of Sport*, 41(2), 165-180.

Lyras, A., & Welty Peachey, J. (2011). Integrating sport-for-development theory and praxis. *Sport Management Review*, 14(4), 311-326.

Ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2005). *Tijd voor sport*. Den Haag: VWS

Ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2011). *Sport en bewegen in de buurt*. Den Haag: VWS.

Richard Krajicek Foundation (2010) It takes a village to raise a child, Factsheet nr. 2, Den Haag: RKF.

Richard Krajicek Foundation (2011) De magie van de Krajicek Scholarships, Factsheet nr. 3, Den Haag: RKF.

Rutten, E. A. (2007). Education through organized youth sport. Proefschrift, Universiteit Utrecht.

Spaaij, R. (2009). Sport as a Vehicle for Social Mobility and Regulation of Disadvantaged Urban Youth: Lessons from Rotterdam. *International Review for the Sociology of Sport*, 44(2-3), 247-264.

Spaaij, R. (2011). *Sport and social mobility. Crossing boundaries*. New York: Routledge.

Stanton-Salazar, R. D. (1997). A social capital framework for understanding the socialization of racial minority children and youths. *Harvard Educational Review*, 67(1), 1-40.

Vermeulen, J., & Verweel, P. (2009). Participation in sport: bonding and bridging as identity work. *Sport in Society*, 12(9), 1206-1219.

Vermeulen, J. & P. Verweel (2012) Sport en jeugd: de Krajicek playground als context voor ontwikkeling, *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 51(9), 443-454.

Verweel, P., Janssens, J., & Roques, C. (2005). Kleurrijke zuilen. Over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtonen in eigen en gemengde sportverenigingen. *Vrijetijdstudies*, 23(4), 7-21.

Weiss, M. R. (2008). "Field of dreams:" Sport as a context for youth development. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 79(4), 434-449.

Den Haag, maart 2013

uitgave

Richard Krajicek Foundation

tekst en redactie

Jeroen Vermeulen

Paul Verweel

Eric van Veen

fotografie

LEXsample fotografie

www.lexsample.nl

ontwerp

TONNIS grafisch ontwerp bno

www.tonnis.eu

ROC van Twente